

MEMO VOORSTEL VOOR DOORONTWIKKELING ROSA ONTWERPGEBIED GOVERNANCE

AAN: ROSA QA-team

VAN: Beheerteam ROSA

DATUM: 21-01-2026

ONDERWERP: Epic 001-d: Uitwerken architectuurkaders: ontwerpgebied Governance
(<https://rosa.wikixl.nl/index.php/Werkvoorraadoverzicht>)

1. INLEIDING, AANLEIDING EN DOELSTELLING

De totstandkoming van het Ontwerpgebied Governance in de ROSA hangt samen met de komst van RIO. Destijds heeft de Architectuurraad, op basis van ervaringen uit RIO, architectuurkaders opgesteld voor governance. Later is een start gemaakt met een bredere blik naar buiten, om dit ontwerpgebied aan te vullen met inzichten rondom publieke regie. Dit voorstel zet deze trend voort door aan te sluiten bij landelijke en Europese standaarden voor het inrichten van stelsel-governance, zoals het European Interoperability Framework (EIF) en de inzichten uit de nota "Governance op architectuur en standaarden, een spade dieper".

Het Edustandaard-stelsel omvat diverse gremia en processen die sturen op hoogwaardige standaarden en afspraken in het onderwijs. Het is echter niet het doel dat elk initiatief volledig onder de governance van Edustandaard valt. Het ROSA ontwerpgebied Governance dient als instrument waarmee initiatieven hun eigen governance zo kunnen inrichten dat de interoperabiliteit met dit bredere ecosysteem geborgd is. In plaats van strakke hiërarchische inbedding, ligt de nadruk op de "stelselgedachte": afsprakenstelsels functioneren als afgebakende stelsels met een eigen governance, die in verbinding staan met het grotere geheel. Tijdens een ROSA-scan kan de governance van een initiatief zodoende in samenhang worden beschouwd met de omgeving waarin het moet landen.

DOELSTELLING EN SCOPE

Het doel van het ontwerpgebied Governance is het bieden van een extern gericht instrumentarium. Het biedt architectuurkaders die initiatieven (zoals afspraken, standaarden, ketenvoorzieningen of nieuwe afsprakenstelsels) kunnen gebruiken om hun eigen governance in te richten op een manier die samenwerking en interoperabiliteit bevordert.

De scope wordt als volgt afgebakend:

- **Wel in scope (Richten):** Het aanbieden van architectuurkaders voor de governance van afsprakenstelsels, open standaarden en ketenvoorzieningen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van het European Interoperability Framework (EIF) om de verantwoordelijkheden en relaties tussen het initiatief, Edustandaard en de bredere omgeving (andere stelsels buiten het onderwijs) helder te beleggen.
- **Niet in scope (Inrichten):** Het beschrijven van de interne werkwijze, invulling van rollen, specifieke vergaderstructuren of het interne lifecyclemanagement van standaarden binnen Edustandaard zelf.

2. MOTIVATIE EN GRONDSLAGEN

Het European Interoperability Framework (EIF) en BOMOS dienen als inhoudelijke grondslag voor de doorontwikkeling van het ROSA ontwerpgebied Governance. Op deze manier borgen we in de ROSA de architecturale kaders waartegen getoetst wordt tijdens een ROSA Architectuurscan (onderdeel van de Edustandaard toetsingsprocedure). Tevens zorgt dit voor een verankering van de richtlijnen uit de notitie "Governance op architectuur en standaarden, een spade dieper".

Na analyse van de aanbevelingen uit het EIF en de toepassing van BOMOS voor Edustandaard lifecyclemanagement, komen de volgende punten naar voren:

1. **EIF en Governance:** Het EIF stelt dat interoperabiliteit een holistische benadering vereist (Aanbeveling 20) en definieert "Governance van interoperabiliteit" via institutionele regelingen en structuren. Het EIF stelt in paragraaf 3.2 expliciet eisen aan de: "Governance van geïntegreerde openbare diensten", wat aansluit bij de ambities van de Gemeenschappelijke Informatievoorziening (GIV).
2. **BOMOS en Lifecycle Management:** BOMOS, de Nederlandse standaard voor beheer van open standaarden, vormt de basis voor Edustandaard beheerprocessen. Het beschrijft activiteiten voor ontwikkeling, beheer en documentatie.

De inzichten uit EIF en BOMOS worden vertaald naar ontwerpprincipes en ontwerpkaders binnen de ROSA. Hiermee wordt de governance van initiatieven binnen het onderwijsinformatiestelsel expliciet verbonden met open standaardisatie en samenwerking. Daarnaast zorgt dit voor aansluiting bij nationale en internationale informatiestelsels (zoals de GDI¹) die deze standaarden eveneens volgen.

¹ [Generieke Digitale Infrastructuur \(GDI\) Generieke Digitale Infrastructuur \(GDI\) - Digitale Overheid](#)

3. CONCREET VOORSTEL

Het voorstel behelst een actualisatie van het ontwerpgebied Governance en de uitwerking van specifieke scenario's. Hierbij wordt de bestaande content opgeschoond en geharmoniseerd. De essentie van dit doorontwikkelvoorstel omvat de volgende punten:

- **Update van het ontwerpgebied:** Herziening van ontwerpprincipes met inspiratie uit het EIF, BOMOS en de nota "een spade dieper" (waarin samenwerking en afstemming tussen structuren centraal staan).
- **Verankering in ROSA:** Het expliciet koppelen van deze ontwerpprincipes aan de architectuurprincipes in de ROSA. Indien nodig worden hiervoor nieuwe architectuurprincipes toegevoegd.
- **Uitwerking van scenario's:** Het opstellen van concrete ontwerpkaders voor drie specifieke scenario's:
 1. Governance op afsprakenstelsels in het onderwijs.
 2. Governance op open standaarden in het onderwijs.
 3. Governance op ketenvoorzieningen in het onderwijs. (Nadat andere scenario's zijn goedgekeurd)

Noot: Er staat nog een vraag open over de exacte positionering van deze scenario's binnen de ROSA (bijvoorbeeld als nieuw IV-domein of ander overstijgend onderdeel).

4. CONCREET RESULTAAT

Het Beheerteam levert ter vaststelling door de Architectuurraad:

- Een geactualiseerde set ontwerpprincipes voor het ontwerpgebied Governance (waarin bestaande principes en nieuwe inzichten zijn geïntegreerd).
- Een uitgewerkt scenario met ontwerpkaders voor "Governance op afsprakenstelsels in het onderwijs" (gebaseerd op EIF en "Een spade dieper").
- Een uitgewerkt scenario met ontwerpkaders voor "Governance op open standaarden in het onderwijs." (gebaseerd op BOMOS).
- En nadat andere scenario's door de AR zijn goedgekeurd, een uitgewerkt scenario met ontwerpkaders voor "Governance op ketenvoorzieningen in het onderwijs."

5. VOLGENDE STAPPEN

Wij vragen de AR akkoord op dit voorstel. Na akkoord start het Beheerteam met de uitwerking van de concrete resultaten.